

Intimidatie, machtsmisbruik en leugens
in miljonairdorp Bloemendaal

NIET ONS SOORT MENSEN

ROB SLEWE

POLITIEK

ROB SLEWE

Niet ons soort mensen

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Coauteur: Heleen Niele
Omslagontwerp: Studio Marlies Visser
Omslagbeeld en auteursfoto: Chris Hoefsmit
Zetwerk: Michiel Niesen, ZetProducties

Copyright © 2016 Rob Slewe en Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2016

ISBN 978 94 0160 621 9 | NUR 320

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren. Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen, dan kunt u contact opnemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘De kwestie Elswoutshoeken ik alleen uit de krant’¹

Het is een doodnormale dinsdagavond als ik 13 oktober 2015 langs de zenders zap. Het gezicht van Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer, schiet voorbij. Ze is in het nieuws omdat ze de pvv-woordvoerder onderbrak toen die Kamerleden voor ‘nepvolksvertegenwoordigers’ uitmaakte, in navolging van Geert Wilders, die het eerder in de Tweede Kamer over nepdemocratie had. Broekers-Knol greep direct in. Ze eiste dat de pvv’er de term terugnam, en toen deze weigerde, sloot ze de microfoon. Volgens haar werd met de kwalificatie nepdemocratie ‘de bijl aan de wortel van de representatieve democratie’ gezet. ‘Volksvertegenwoordigers zitten hier met een eerlijk, keurig mandaat van de kiezers.’

Dat ze zich presenteert als voorvechter van democratische waarden en normen vind ik een gotspe omdat haar eigen gedrag op zijn minst inconsequent is. In de schijnwerpers mag ze zich druk maken over pvv’ers die de parlementaire democratie een nepdemocratie noemen, in haar eigen dorp past ze zich aan aan de heersende mores. Dat noem ik selectieve verantwoordiging. En daar maak ik me zorgen om.

Bestuurlijke beslissingen voor Bloemendaal worden genomen in allerlei elitaire netwerkjes zoals de Kennemer Golf & Country Club. Een besloten club waar zij al jaren lid van is. De beslissingen komen via de vvd-fractie terecht bij burgemeester, wethouders en ambtenaren, die ze vervolgens uitvoeren.

Als de zaken niet zo soepel verlopen als gewenst, is het toegestaan illegale activiteiten in te zetten zoals het afluisteren van telefoongesprekken, het vernietigen van dossiers of het belasten van burgers. Beslissingen van advies- en bezwaarcommissies mogen worden genegeerd, adviezen van onafhanke-

lijke overheidsdiensten als de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de nationale ombudsman kunnen probleemloos aan de kant worden geschoven. Machtsmisbruik, minachting van democratische processen en psychologische intimidatie zijn zo gewoon dat niemand zich van enig kwaad bewust lijkt. De gemeentelijke organisatie van Bloemendaal is door en door verrot. Het nest van Broekers-Knol is ernstig vervuild, maar ze voelt zich hier niet geroepen om in te grijpen.

Ik heb aan den lijve ondervonden hoe de gemeente zich straffeloos tegen haar eigen burgers kan keren. Zeven jaar geleden kochten mijn broer en ik Elswoutshoek, een verwaarloosd landgoed in Bloemendaal. We waren van plan om het voortvarend en met eigen middelen op te knappen en er beiden met ons gezin te gaan wonen.

Ondanks onze bereidheid om samen te werken met de gemeente, zijn we jarenlang stelselmatig tegengewerkt en werden er leugens over ons verspreid. Daarnaast hebben we veel geld moeten spenderen aan onnodige onderzoeken en rechtszaken. De gemeente, op haar beurt, heeft minimaal een miljoen euro gemeenschapsgeld gebruikt om ons tegen te werken en monddood te maken. Onderweg zijn mensen naar beneden gehaald die misstanden aan de kaak stelden. Bijvoorbeeld de journalist Ruud Vader, politica M. Roos en haar notaris.

Toen ik nog in de overtuiging leefde dat Broekers-Knol haar Bloemendaalse vvd-collega's tot de orde kon roepen, heb ik haar tweemaal gevraagd om met me in gesprek te gaan. Zij is tenslotte degene die wethouder Tames Kokke (die ons jarenlang fanatiek dwarszat) bij de vvd heeft geïntroduceerd en ze was lijstduwer bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014. Een van de verkiezingsthema's destijds was Elswoutshoek. De manier waarop de gemeente omging met ons dossier was inmiddels uitgegroeid tot een schandaal met landelijke bekendheid. Ze antwoordde dat ze geen reden zag voor een gesprek omdat ze

van niets wist. ‘De kwestie Elswoutshoek ken ik alleen uit de krant.’²

Ik zie Broekers-Knol op tv schijnheilig de democratie verdedigen, en besluit dit boek te schrijven. Het dossier Elswoutshoek is inmiddels zo dik dat niemand de moed meer heeft om erin te duiken. De waarheid verschuilt zich achter rookgordijnen. Afgelopen jaren heb ik nagedacht over hoe en waarom de zaken zijn gelopen zoals ze zijn gelopen. Veel puzzelstukjes zijn inmiddels op hun plaats gevallen.

De eerste drie generatie Slewes zullen niet worden toegelaten tot de Kennemer Golf & Country Club. Niet dat ik me kan indenken dat ze daar lid van willen worden. Erger vind ik dat mijn kinderen hun achternaam nauwelijks meer durven gebruiken. Erger vind ik dat zakenrelaties huiverig zijn om met me in zee te gaan door alle geruchten die over ons op internet de ronde doen. We zijn geen maffia, we zijn geen op winst beluste speculanten, we respecteren de natuur, we hebben ons geld eerlijk verdiend en we hebben niemand bedreigd of uitgescholden.

In dit boek vertel ik wat er is gebeurd, aangevuld met inzichten die ik later heb verkregen. Niks meer, niks minder. Mijn verhaal. De leugen mag niet zegevieren.

Bloemendaal, 15 oktober 2016

2009

Een sprookje zo mooi

‘Ik heb een landgoed te koop zien staan, Rob, zo bijzonder, dat moet je zien.’

Ik hoorde de opwinding in Hans’ stem, die dag in september 2009 toen ik voor het eerst de naam Elswoutshoek hoorde. Het kostte een moment om deze mededeling te verwerken. Mijn tweelingbroer overwoog een landgoed te kopen om er te gaan wonen, maar dat was niet alles, na enig doorvragen begreep ik dat hij dacht dat ik misschien, wellicht, je weet nooit, met hem mee wilde doen. Hij kon nog impulsiever zijn dan ik, vol van droomprojecten waar hij zich samen met zijn vrouw Aliex volledig in stortte. Eerder had hij al bijzondere objecten gekocht en tot dan toe was alles goed uitgekapt, maar een landgoed? Was het hem nu niet naar zijn hoofd gestegen? Wat mezelf betreft: mijn vrouw Françoise en ik waren de verbouwing aan het afronden van ons huis in Haarlem. We woonden perfect. Dat vertelde ik hem, maar mijn broer hield aan.

‘Ik ben al vrij ver met de onderhandelingen.’

Ook dat nog, dacht ik.

‘Volgens mij vind je het fantastisch. Kom dan in ieder geval kijken.’

Op weg naar zijn werk reed hij elke dag langs het landgoed Elswout in Overveen, gemeente Bloemendaal, en het was hem opgevallen dat er in de bocht van de Elswoutslaan en de Duinlustweg een bord met daarop *TE KOOP* aan het hek hing. Wat is dat hier, had hij gedacht en hij belde het telefoonnummer dat erop stond. De makelaar die hij sprak vertelde hem dat er naast de grote buitenplaats Elswout nog een kleiner landgoed lag:

Elswoutshoek. Ooit waren de twee een geheel geweest, maar al honderden jaren geleden waren ze gesplitst.

Elswout is de belangrijkste buitenplaats van Noord-Holland en sinds 1958 in bezit van Staatsbosbeheer. Het is open voor publiek en ook ik ging er weleens wandelen met de hond. Elswoutshoek was altijd particulier bezit gebleven en stond nu zo'n halfjaar te koop. Zelf reed ik er op weg naar het strand ook vaak langs, maar mij was nooit iets opgevallen. Vanaf de weg was het grote witte huis nauwelijks zichtbaar. Half Haarlem en Bloemendaal jocht langs Elswoutshoek zonder van het bestaan te weten. Ik werd toch wel nieuwsgierig en besloot in ieder geval te gaan kijken.

Aan het eind van een mooie oktoberdag liepen Hans en ik door het verroeste half openstaande hek; voor ons doemde een enorme oprijlaan op met aan weerszijden hoge oude beuken. Aan het eind lag een brug en daarachter was tussen de bomen een groot wit huis zichtbaar. We wisten dat er mensen antiakraak woonden, en die wilden we niet storen, dus gingen we rechtsaf over een gammel houten bruggetje, langs een ingestorte oude schuur, over een overwoekerd pad een heuvel op. Het Hooge Eiland.

Het Hooge Eiland is een origineel duin. De rest van het terrein is in feite ook duingebied, maar is in de zestiende eeuw afgegraven. Het zand werd via sloten naar Amsterdam vervoerd voor de aanleg van de grachtengordel. Nog steeds wordt het Hooge Eiland omringd door de zanderijvaart (vandaar 'eiland') die aansluit op de waterwegen naar Amsterdam.

We baanden ons een weg door opgeschoten esdoorns, het onkruid van het bos. Twee reeën sprongen voor ons weg, ik kon nog net hun witte achterwerken zien. Verderop stond een vos een moment stokstijf stil voor hij tussen de bomen verdween. Hier waren heel lang geen mensen meer geweest. Hans

wees de vos na en fluisterde dat er achter op het eiland een enorme vossenburcht lag.

We klommen het Hooge Eiland op. Tussen de bomen en planten lag bouwafval van lang geleden. Planken met roestige spijkers erin, asbestplaten, in elkaar getrapte kasten, ijzeren emmers met resten cement. Alles was overwoekerd. Blijkbaar was het Hooge Eiland als vuilstortplaats gebruikt bij verschillende verbouwingen. Maar als je het verwilderde groen en de vervallen gebouwtjes wegdacht, kon je zien dat er ooit een doordachte beplanting was aangebracht. En inderdaad, zo kwam ik later te weten, in de negentiende eeuw is er naar een plan van de beroemde tuinarchitect Petzold een rondgang gemaakt over het zandduin met aan weerszijden beuken en eiken. De bomen staan er nog en zijn minstens honderdvijftig jaar oud.

Op het duin waren twee afgegraven plekken. Een voor een paardenstal, waar alleen de omhoogstekende fundamenten aan herinnerden, en een open plek waar een paardenbak had gestaan. Rondom stonden hekken met openhangende hekwerken, hier en daar provisorisch hersteld met platen hout. Ik kon het niet helpen: ik begon te fantaseren. Mijn dochter en vrouw zijn dol op paarden. Mijn dochter had een paard dat op een manege stond waar ze elke dag naartoe fietste. Drie kwartier heen, drie kwartier terug. Zou het niet geweldig zijn als ze haar paard vlak bij haar huis zou hebben staan? Scheelde een heleboel tijd.

We worstelden ons tussen de esdoorns en bramenstruiken door en kwamen op een open plek. Verschrikt keek een groepje damherten ons aan. Voor ze ervandoor gingen, telde ik in de gauwigheid drie mannetjes en vijf vrouwtjes. Ik ben dol op dieren, en herten vind ik nog leuker dan reeën. Niks mooiers dan in de avondschemering een paar damherten in je tuin. Ik was in een sprookje terechtgekomen, en dat onder de rook van Amsterdam.

Midden op de open plek stond een bankje waar we even gingen zitten. We hadden mooi uitzicht op de open vlakte tussen Elswout en Elswoutshoek, wat in de volksmond het landje van Goof heet.

‘Kijk.’ Mijn broer wees naar een plek waar ik met enige moeite een houten bouwsel tussen het struikgewas ontwaarde. ‘Dat daar is een fazanterie geweest.’

‘Een wat?’

‘Fazanterie,’ zei hij geduldig. ‘Je weet wel: fazanten. Die grote bruine vogels. Ze kweekten fazanten en als er dan hoog bezoek kwam, jaagde het personeel de fazanten de heuvel af zodat de hoge heren ze vanaf hier konden afknallen. Prins Bernhard deed daar vrolijk aan mee. En die man heeft het Wereld Natuur Fonds opgericht.’ Hij grinnikte en hief zijn handen in onbegrip. ‘Hoe dan ook: die fazanterie wil ik restaureren, het héle landgoed wil ik restaureren.’

Hij vertelde me over zijn plannen terwijl de avondzon het gras van het landje beneden sappig groen kleurde. Hij kon het landgoed kopen, maar alleen als hij een kantoor zou maken van het hoofdhuis en dat aan een bedrijf zou verhuren. ‘Maar waarom ga jij er niet zitten met je bedrijf en je gezin?’

Er hebben altijd meerdere gezinnen op Elswoutshoek gewoond en er waren dan ook vier huisnummers uitgegeven voor dit adres: een voor het hoofdhuis, twee voor de arbeiderswoningjes langs de weg en een voor het afgebrande zomerhuis. Mijn broer had al bij de gemeente gecheckt hoe die ertegenover stond als er twee gezinnen zouden komen wonen. Zij hadden aangegeven overal voor open te staan mits er een goed plan kwam. Dat moest geen probleem zijn. Hans zag al voor zich hoe hij het landgoed nieuw leven ging inblazen en wreef zich in zijn handen van plezier. Zijn enthousiasme werkte aanstekelijk. Ik kon niet wachten om het aan Francoise te laten zien.

‘Ik pieker er niet over,’ riep ze toen ik haar vertelde over Elswoutshoek. ‘Ik ga niet verhuizen en al helemaal niet naar een landgoed in Bloemendaal!’ Ik had wel verwacht dat ze zo zou reageren. Na een jaar verbouwen was ons huis aan de Wagenweg in Haarlem eindelijk klaar en we hadden het er prima naar onze zin. Maar het idee dat ze haar paard bij wijze van spreken bij haar eigen voordeur kon stallen was verleidelijk. Ik denk zelfs dat ik haar zonder het paardenargument niet mee had kunnen krijgen toen de kans zich voordeed het hoofdhuis te bezichtigen.

Van dichtbij zag het huis er ronduit gehavend uit. Grote scheuren in de gevel, doorgeroeste regenpijpen, vergane loodslabben. We gingen naar binnen via de personeelsingang aan de zijkant en kwamen in een langgerekte donkere ruimte. De keuken. Op de tast zochten we het lichtknopje. ‘Ik heb ’m,’ riep Françoise triomfantelijk en ik hoorde de schakelaar omklappen, maar er gebeurde niets. Maar goed ook, want toen onze ogen aan het donker gewend waren zagen we dat de vloer blank stond en dat de koperen elektriciteitsbedrading zonder beschermende omhulling op sommige plekken in het water hing. Op de grond lagen vinyltegels en het behang was door het vocht van de muren gekomen. Aan de zwartgeblakerde muur herkenden we de resten van de stookplaats. Er waren wel ramen maar die lagen op het noorden en de bomen namen het licht weg. Het was er naargeestig en koud. Françoise en ik waren gewend om door verwaarlozing heen te kijken, maar nu moesten we toch even slikken.

Via een klein deurtje kwamen we in de bijkeuken terecht. Hier stroomde het daglicht door een raam naar binnen. We gingen ons al iets beter voelen. Via de bijkeuken stapten we de eetkamer in aan de zuidkant van het huis. Hier hadden we direct zicht op een tuin met een oude plataan en drie enorme beuken, de oudste van het hele landgoed. Het huis is zo

gebouwd dat alle kamers op de zon liggen met uitzicht op de tuin. Met uitzondering van de ruimten voor het personeel, die liggen aan de donkere noordkant.

De hal was overrompelend groots. Enorme witmarmere platen op de grond, een open haard en een prachtige brede trap naar boven. Veel glas in de oorspronkelijke hoofdingang, waardoor het uitzicht op de tuin fenomenaal was. Op dat moment was die tuin volgestort met grind en werd hij als parkeerplaats gebruikt. Het had meer weg van een begraafplaats, zo droevig zag het eruit, maar daar keken we doorheen. We hoefden elkaar maar aan te kijken en we wisten het allebei: dat werd een rozentuin.

We waren onder de indruk en dat werd er niet minder op toen we de woonkamers betraden. De mooiste en oudste kamers van het huis. Aan alle kanten beschilderde lambriseringen, prachtige houten vloeren, openslaande deuren naar een loggia met een ingelegde terrazzovloer. Ook hier weer volop zicht naar buiten. Naast de ramen zaten houten panelen om in de winter de kou buiten te houden. Het allermooist: een witmarmeren open haard. De schoorsteen liep schuin weg in een hoek in plaats van recht naar boven, zodat er ruimte was voor ramen direct boven de haard. Over de haard heen keek je zo naar buiten. In de winter kon je een paneel met een spiegel voor het raam schuiven. Heel bijzonder. Zoiets had ik nog nooit gezien.

De eerste verdieping verkeerde in dieptreurige staat. Op sommige plekken kon je door de muur naar buiten kijken, hier en daar was een kier volgestopt met oude kranten. De prachtige gietijzeren radiatoren lekten aan alle kanten en de leidingen waren doorgerot. Op de enorme zolder waren personeelskamertjes met dunne wandjes en een opslagruimte met daarin alleen een paar lege dozen waar Kreymborg op stond.

‘Hier zou jij je rommel kwijt kunnen,’ zei Françoise. Voor ons

bedrijf BLOOM ben ik vaak aan het knutselen, waardoor ons kantoor vol staat met hele en halve producten. ‘Rommel’ waar Francoise zich aan stoort. De gedachte dat ze mij met mijn machines naar boven kon verbannen, sprak haar duidelijk aan. We grijsden naar elkaar.

Het enorme vierkante huis van meer dan tweehonderd jaar oud verkeerde in ‘originele vervallen staat’. Een understatement, omdat er sinds 1920 weinig aan was gedaan, en vanaf de jaren vijftig helemaal niks meer. En wat krijg je als je geen onderhoud pleegt? Nou dit: een verstopt toilet, doorgerotte riolering, geen verwarming, overal lekkages, doorgerot dak en halfvergane dakkapellen, scheuren in de muren en pleisterwerk in brokken op de grond.

Maar wat was het mooi!

Francoise en ik kwamen de trap af en werden weer gegrepen door de schoonheid van de hal. Toen de zon nog even doorbrak en prachtig over de marmeren vloer scheen, waren we op slag verliefd.

Twee weken later reden we in feeststemming tussen de twee witte palen door, onze eigen oprijlaan op. De beslissing om dit wel of niet te kopen hadden we bij de bank neergelegd, half in de verwachting dat ze niet akkoord zouden gaan. De crisis was al een jaar aan de gang tenslotte. Maar ze zagen geen probleem. Dolenthousiast liepen we door het oude huis en maakten plannen. Wat zouden we het eerst aanpakken? Waar zou ons kantoor komen? En de keuken? Dit was het derde huis dat we grondig gingen restaureren en inrichten. Iets waar we beiden ontzettend veel lol aan beleven. Onze vorige twee huizen waren ook rijksmonumenten, dus we kenden het klappen van de zweep. We hadden er zin in.

Toen we het huis gingen restaureren kwamen we de gevel van de originele hofstede (1633) tegen in het metselwerk, pal boven

de hoofdingang. In 1807 had men de muren van het huidige gebouw gewoon tegen de oude gevel aan gezet, naar een ontwerp van architect Ziesenis. Die was destijds beroemd, ook vanwege zijn huwelijk met de bekende toneelspeelster Johanna Wattier. Bij de grote verbouwingen in 1840 en 1920 zijn er stukken bij- en opgebouwd tot het van hofstede was getransformeerd tot hoofdgebouw van het landgoed Elswoutshoek aan de duinen. Dat het huis zo stevig staat komt doordat het op een stuk afgegraven duin staat. Of, zoals de makelaar het formuleerde: 'Het huis is in zeer originele staat, maar op staal gefundeerd.'

De eerste bewoner van het door Ziesenis ontworpen huis was de weduwe Borski (1746-1846). Haar man Willem was een rijke Amsterdammer met Poolse wortels die de prachtige uitspraak deed: 'Het eerste miljoen is het moeilijkst.'³ Toch was het pas na zijn dood in 1814 dat zijn miljoenen uitgroeiden tot een groot fortuin. Mevrouw Borski investeerde in ondernemingen en infrastructurele werken, en dat terwijl ze als vrouw geen stap mocht zetten op de beursvloer en met 'middelmannetjes' moest werken. Ze overleefde haar man zesenvertig jaar en maakte de Borski's tot de rijkste familie van Nederland.

Als zij de Nederlandse Bank niet te hulp was geschoten in diens beginjaren, zou deze failliet zijn gegaan. De bank had een jaar na oprichting bijna de helft van het startkapitaal niet gefinancierd en was zeker over de kop gegaan als weduwe Borski de resterende aandelen niet had opgekocht. Ze bedong in het geheim dat de bank de komende vijf jaar geen nieuwe aandelen mocht uitgeven. Op die manier creëerde ze zelf schaarste, waardoor haar aandelen, toen ze ze eenmaal verkocht, heel veel geld opbrachten. Iets vergelijkbaars deed ze voor een voorloper van ABN AMRO. Ze wordt hierom ook wel de Financier van Nederland genoemd.

Ten tijde van onze aankoop van Elswoutshoek speelde de

bankencrisis, en ik hoorde haar naam opeens voorbijkomen op televisie. Nout Wellink, directeur van de Nederlandse Bank, en Wouter Bos, minister van Financiën, stonden voor een portret van Anna Borski. Ze wezen erop dat nationale banken al eerder in de geschiedenis in moeilijkheden waren geraakt, en waren gered met een kapitaalinjectie.

Dat de eerste bewoonster zo'n belangrijke nationale figuur was, vind ik ontzettend leuk. Het is of je er een beetje mee verbonden bent. We hebben een keer een historicus op bezoek gehad die in de hal zorgvuldig op een marmeren plaat ging staan en plechtig sprak: 'Nu sta ik op een plek waar Anna Borski ook heeft gestaan.'

In de loop der tijd kochten zij en haar nakomelingen zo veel stukken grond dat ze aan het eind van de negentiende eeuw het hele duingebied van Haarlem tot aan het strand in hun bezit hadden. Wat nu de Kennemerduinen zijn, waren vroeger de Borski-duinen.

Vaak en graag was ze op haar hofstede Elswoutshoek om weg te zijn van de drukte van Amsterdam. In de zomers kwam sowieso de hele familie Borski met het voltallige personeel naar de duinen. De rest van het jaar bestierden zij hun bank vanuit dubbele grachtenpanden aan de Keizersgracht en Herengracht.

Van Willem Borski is geen enkel portret overgeleverd. Zijn weduwe nam letterlijk alle familieportretten met zich mee het graf in. Dat we weten hoe zij er zelf uitzag is vanwege een repli-
caportret dat waarschijnlijk aan haar aandacht ontsnapte toen ze alles verzamelde om met haar lichaam te begraven. Dat portret hangt nu in Museum Van Loon in Amsterdam.

Elswoutshoek liet ze na aan haar dochter Bartha Johanna, die met een Van der Vliet trouwde. Een naam die nog veel voorkomt in Bloemendaal en omgeving. Een andere dochter trouwde met een Van Loon. Door zich met andere invloedrijke families te verbinden, bestendigden de Borski's hun macht.

Tot in de jaren vijftig is het huis in bezit gebleven van nazaten van weduwe Borski hoewel ze er niet altijd woonden. In dit kader is het aardig om te vermelden dat de gemeente het heeft gehuurd als burgemeesterswoning voor jhr. A. Bas Backer, burgervader van 1907 tot 1931.

De laatste bewoonster was een bekende verschijning in de buurt. Een beetje een zonderlinge kluizenares. Mevrouw Erna Heertje-Kreymborg (1925-2008). Van vrienden die hier in de buurt zijn opgegroeid hoorde ik hoe ze er als jongens lol in hadden om over de hekken te klimmen en een beetje rond te struinen op het landgoed. Ze waren echter als de dood voor de twee Duitse herders die mevrouw Heertje langs de hekken liet lopen.

Haar man, Rony Heertje (1903-1983), was een Amsterdamse man die op jonge leeftijd al een van de grootste bonthandelaren van Europa was. Hij reisde de hele wereld over om huiden te kopen. Op zijn achtentwintigste kocht hij het Huis met de Hoofden, een pand aan de Keizersgracht. De koperen naamplaten van zijn bedrijf hangen daar nog steeds aan de gevel. Hier kwamen de ladingen pelsen en vachten aan, die werden gesorteerd en doorverkocht. Later startte hij een nertsfarm in Elst, bij Amerongen.

Zelf ben ik vegetariër zolang ik me kan herinneren en ik zal nooit bont dragen, maar ik vind het verhaal van Heertje mooi omdat het een beeld schetst van een tijd die voorbij is. Een beetje mysterieus en raadselachtig ook. Hij handelde onder andere in sabelbont, nertsvelen en persianervellen. Dat zijn vellen van jonge lammetjes of, nog kostbaarder, van lammetjes die voor de geboorte uit de buik van hun moeder zijn gehaald. Walgelijk, maar Heertje vertelde daar zonder enige gêne over.

In de *Nieuwe Leidse Courant* verscheen in 1963 een artikel over hem waarin de verslaggever bewonderend vertelt over

deze drukke zakenman die net terug is uit Moskou en de volgende dag alweer naar Londen zal vertrekken. 'Elke vijf minuten rinkelt er de telefoon, Lugano aan de lijn, dan weer Stockholm, Frankfort, Helsinki, Antwerpen, Milaan. 't Lijkt wel of alles in scène is gezet. En toch is het pure werkelijkheid.'⁴

De oorlog bracht Heertje in Amerika door. Het is onduidelijk wat hij daar precies heeft gedaan, maar hij woonde in Manhattan, dus het verging hem goed. Misschien had hij daar een vrouw, dat weten we niet. We weten wel dat hij daar een kind heeft gekregen, in de oorlog of later, want wij kregen te maken met de erven Heertje.

Heertje ontmoette zijn vrouw Erna Kreymborg lang na de oorlog in Amsterdam. Erna en haar zus Ilse bestierden een kleine antiekhandel op de Nieuwezijds Voorburgwal. Die winkel herinner ik me uit mijn jonge jaren. Een zaakje waar oude spullen stonden te verstoffen en waar niks gebeurde. De gloriejaren waren toen blijkbaar voorbij.

Ooit waren de Kreymborgzusjes te vinden in de societyru-brieken van de kranten. Toen 'de elegante Erna Kreymborg met de welgestelde Aron Heertje' trouwde in 1962,⁵ deed *De Telegraaf* verslag van het huwelijksfeest in het Amstel Hotel. Tragisch als je weet hoe Erna haar laatste jaren op Elswoutshoek heeft gesleten.

Ze was een van de nazaten van het modeconcern Kreymborg. Voor mij als Amsterdammer was Kreymborg een begrip. Ze hadden een hele grote winkel op de Dam en zaken verspreid over het hele land. Mijn moeder heeft mijn broer en mij een keer meegesleept naar Kreymborg toen ze het tijd vond voor een nette broek. We kregen elk een wollen broek die zo ontzettend kriebelde dat we ermee rondliepen alsof we een mank been hadden. Gelukkig was dat snel opgelost toen bleek dat zelfs een dure wollen broek niet bestand was tegen een potje voetbal.